

Мета інформації – формування компетентності працівників органів боротьби з корупцією шляхом зменшення ступеня невизначеності й наповнення знань. Інформаційній базі має бути притаманна достовірність значень показників, їх актуальність і своєчасність. Це забезпечить формування нормативно орієнтованої бази даних і системи показників за такими принципами:

– здатність до розвитку й адаптації в разі зміни умов функціонування;

– взаємодія із системами різних користувачів;

– багатоцільове використання інформаційної системи.

Методологія та методика управління відображає в конкретних процедурах перетворення інформації в процесі обґрунтування та прийняття управлінських рішень. У цьому контексті ІАЗПД характеризує технологію обґрунтування управлінських рішень статистичними методами. Причому технологічно ІАЗПД можна визначити як єдність його методичного, організаційного та інформаційного аспектів, що охоплює сукупність і класифікацію завдань управління, послідовність їх виконання та методи обґрунтування управлінських рішень.

Кваша Оксана Олександрівна,
провідний науковий співробітник
відділу проблем кримінального права,
кримінології та судоустрою Інституту
держави і права НАН України, доктор
юридичних наук, професор

КОРУПЦІЯ ЯК ІМУНІТЕТ ВІД КРИМІНАЛЬНОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ УЧАСНИКІВ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ СТРУКТУР

Протидія корупції на всіх рівнях є одним із пріоритетних напрямів діяльності вітчизняної системи кримінальної юстиції. Попри це, ефективність протидії корупції в організованих формах є вкрай низькою. Прикладом належної діяльності в цій сфері може слугувати розслідуване Головним слідчим управлінням Національної поліції кримінальне провадження за

фактами *організованої корумпованої злочинної діяльності* вищого керівництва Українського центру оцінювання якості освіти за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ч. 4 ст. 28, ч. 5 ст. 191, ч. 2 ст. 205, ч. 3 ст. 209, ч. 1 ст. 255, ч. 3 ст. 362, ст. 363, ч. 2 ст. 364, ч. 2 ст. 366 КК України [1, с. 17] (курсив наш. – О. К.). Корупція як соціальне явище пов'язана з численними соціальними процесами, у тому числі криміногенними (спостерігаються наявність зв'язку корупції з організованою злочинністю та процес зрощення організованих злочинних угруповань із представниками влади) [2, с. 22].

Відповідно, не викликає заперечень ні серед науковців, ні серед практиків теза про те, що корумповані мережі тісно пов'язані з організованою злочинністю [3, с. 42]. До того ж, у Постанові Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями» від 23 грудня 2005 року № 13 зазначено, що «ознаками зовнішньої стійкості злочинної організації може бути встановлення *корупційних зв'язків* в органах влади...».

Організовану злочинність визначають як умисну систематичну злочинну діяльність об'єднань осіб із використанням зазвичай нелегальних або легальних комерційних структур, що відбувається в межах різних організаційних утворень, спрямована на одержання прибутків і надприбутків за допомогою таких методів, як *корупція*, а інколи – насилля або залякування представників влади, працівників системи кримінальної юстиції, а також пересічних громадян (курсив наш. – О. К.) [4, с. 277]. Історія наукових досліджень у цій царині свідчить, що з 90-х років ХХ ст. у вітчизняній юридичній науці починається опис рівнів організованої злочинності. Під час їх розгляду аналізу підлягали рівні організації суб'єктів, які діють у структурі цього виду злочинності, залежно від етапу формування структури й рівня організованості. Узагальнення відомих у науковій літературі підходів дає змогу виділити три рівні структурування організованої злочинності. Перший рівень становлять, на думку вчених, стійкі керовані об'єднання, що не мають корумпованих зв'язків (спеціалізація: розбій, грабїж, крадіжки, вимагання); другий рівень – ті самі злочинні групи, але які вже мають *корумповані зв'язки* та внутрішню ієрархічну структуру

(спеціалізація: вимагання, наркобізнес, проституція); третій – злочинні організації (родини), які поєднують усі ознаки перших двох рівнів (спеціалізація: злочинний бізнес у сфері обігу наркотиків, зброї, автотранспорту, торгівля людьми) [5, с. 77].

На міжнародному рівні також визнається роль корупції в поширенні організованої злочинності у світі. Так, ООН одним зі стратегічних напрямів попередження організованої злочинності вважає дослідження проблем боротьби з корупцією. У прийнятих 1990 року восьмим Конгресом ООН «Керівних принципах для попередження організованої злочинності і боротьби з нею» зазначено, що необхідною умовою розроблення програм із попередження злочинності є дослідження проблем корупції, її причин, характеру, наслідків, взаємозв'язку з організованою злочинністю і заходів щодо боротьби з нею. У ст. 8 «Криміналізація корупції» Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності корупційні діяння визнано різновидом транснаціональної організованої злочинності [6]. Управління ООН з контролю за наркотиками й попередження злочинності в 2006 році дійшло такого висновку: «Міжнародні групи організованої злочинності часто отримують найбільшу вигоду з процесу глобалізації. Легітимний бізнес стикається в цьому процесі із законами та регулюючими положеннями у своїй країні й за кордоном. Водночас транснаціональним злочинним синдикатам за допомогою *корупції*, шантажу та погроз вдається в повному обсязі використовувати переваги відкритих ринків і відкритого суспільства демократичних країн [7]. Українські вчені наголошують на використанні корупції для забезпечення імунітету організованих кримінальних структур від соціального та правового контролю» [8, с. 56]. Тобто злочинна організація, перебуваючи на вищому щаблі розвитку організованої злочинності, для забезпечення зовнішньої стійкості й уникнення кримінального переслідування прагне до встановлення корупційних зв'язків як передумови життєздатності організованої злочинності.

Звісно, «примітивна» організована злочинна група нижчого рівня може існувати і без корумпованих зв'язків. Однак якісний і кількісний розвиток такої групи, перехід до вищих рівнів організованої злочинної діяльності напряму залежить від набуття групою корупційної складової.

Корупція якісно змінює організовану злочинність, дає змогу їй не лише існувати, а й зміцнювати свої позиції в суспільстві та державі, унеможливує кримінальне переслідування. Можна говорити про «замкнуте коло»: поширення корупції призводить до розвитку організованої злочинності, а якісне й кількісне зростання останньої тягне за собою збільшення кількості корупційних проявів. Тому ефективність та успішність заходів протидії корупції є імперативною умовою зниження рівня (про подолання не йдеться) організованої злочинності.

Список використаних джерел

1. Вакуленко О. Ф. правові позиції під час розслідування корупційних злочинів / О. Ф. Вакуленко // Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 9 груд. 2016 р.). – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. – С. 17–19.
2. Михальченко О. М. Корупція в Україні: кримінологічна характеристика, детермінація та запобігання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / О. М. Михальченко. – Київ, 2017. – 260 с.
3. Джужа О. М. Запобігання формуванню глобальної корупційної мережі в Україні / О. М. Джужа, А. А. Небітов // Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 9 груд. 2016 р.). – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. С. 42–45.
4. Українська кримінологічна енциклопедія / за заг. ред. В. В. Чернея, В. В. Сокурєнка. – Харків ; Київ : Харків. нац. ун-т внутр. справ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. – 804 с.
5. Кримінологія. Спеціалізований курс лекцій зі схемами (Загальна та Особлива частини) : навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Джужі. – Київ : Атіка, 2001. – 251 с.
6. Жаровська Г. П. Глобалізація як фактор якісних змін в організованому злочинному середовищі / Г. П. Жаровська // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 3. – 2013. – С. 292–296.
7. Андрушко П. П. Реформа українського антикорупційного законодавства у світлі міжнародно-правових зобов'язань України / П. П. Андрушко. – Київ : Атіка, 2012. – 158 с.
8. Марків І. Організована злочинність: її аналіз та сучасний стан / І. Марків // Право України. – 2004. – № 6. – С. 54–57.